

quam signis delectabilibus commendatur : quæ A exprimentur. Primum igitur de primo prosequimur.

videbat quam quod audierat de eadem civitate Domini; cum, inquam, hæc et similia dixisset, atque de eadem civitate magna relaturum præferret, ac lectoris animum in spem erigeret mira et insolita audienti, mox digreditur ad lamentandam terrenam Jerusalem ab infidelibus, illo tempore, quo scribatur, captam; sequentem autem tractatum ab officio Septuagesimæ exorditur, nulla mentione præmissa, qua connexionem huius et sequentium cum præcedentibus ostendat; nulla amplius portarum, aut gloriæ civitatis Domini mentione facta. Ideoque videntur hic et sequentes tractatus jam ante ab auctore fuisse perducti usque ad illum locum ubi nos cum illo hic desimus. Sciendum quoque est nullum in Claravallensi codice manuscripto esse titulum, nisi initio totius operis, quo auctor se satis declarat, et suum propositum manifestat : sin-

gulis autem sermonibus nos apposuisse titulos, et tractatus maluisse appellare quam sermones; ne sermonis nomine arbitraretur quis esse conciones in templo habitas et pronuntiatas, cum solum scripserit auctor, non autem pronuntiaverit ea quæ hic scripsit; ideo etiam nonnunquam suum lectorem monet, non auditorem. Singulis tractatibus usque ad 12 hunc finem imposuit. « Ipse autem sit Alpha et O. sermonis nostri, etc. » et cum non scripserit Alpha et Omega, ut nunc passim scribitur et legitur, sic etiam edidimus, maxime cum erudite ostendat Estius cum aliis quos laudat, non Omega, sed solum O legendum et scribendum, ut antiqui semper legunt. Conciones huius auctoris, quas Ciaconius et alii dicunt illum coram pontificibus habuisse, reperire non potuimus, et an exstant ignoramus.

ANNO DOMINI MCLXXXVIII

BALDUINUS

CANTUARIENSIS ARCHIEPISCOPUS

NOTITIA

D. Bertr. TISSIER, Biblioth. Patrum Cisterc., Bonofonte, 1662, fol. V, p. 1.

Venerabilis Balduinus, cognomento Devonius, natione Anglus, Oxoniæ humili loco natus, a Bartholomæo Oxoniensi præsule magistris traditur, litteris imbuendus. Qui cum progressum non mediocre in artibus liberalibus atque in theologia fecisset, ejusdem Ecclesiæ archidiaconatu ornatus est: verum religiosæ vitæ studio incensus, in cænobio Fordensi ordinis Cisterciensis monachi habitum induit, deinde ejusdem loci abbas eligitur: post in Vigorniensium episcopatum, ac demum in Cantuariensem archiepiscopatum evehitur anno æræ Christianæ 1184. Pallio et legatia Angliæ honoratur a Lucio III. In congregatione procerum sacunda oratione adversus Saracenos arma simul et comæatus Christianis persuasit: crucis et ipse tesseram assumpsit, et quosdam ex abbatibus Cisterciensibus sibi socios adjunxit. Æneum nobilem virum, olim a S. Thoma excommunicatum, exhumari et in mare abjici jussit. Paci inter Galliæ et Angliæ reges firmandæ arbiter cum quibusdam aliis prælatis designatus est. In Syriam tandem trajecit, et Saracenos ingenti clade prostravit. In eadem regione moriens, pecuniam quam congregaverat, in usum sacræ militiæ distribuendam legavit. Hæc noster Angelus Manrique in Annalibus, ex auctoribus Vitæ ejusdem. Multa scripsit quæ ab Arsfeldio, Vitæ ejus præcipuo scriptore, Pitsæo, eodem Manrique, et aliis recensemur.

Scripsit adhuc abbas ad Bartholomæum, episcopum Oxoniensem:

De corpore et sanguine Domini, librum unum. Magnum, et profundum novi verique. Manuscriptum Oxoniæ in collegio Lincolnensi. Et existimo, idem opus esse quod habetur manuscriptum Cantabrigiæ, in collegio Sancti Benedicti, sub his titulis:

De sacramento altaris; vel De inestimabili sacramento veteris, et novi Testamenti, manuscript. etiam Lovanii in collegio Societatis Jesu.

De sacramentis Ecclesiæ, librum unum: Reverenda nomina Magistri.

De commendatione fidei, librum unum: Omnia fœdera societatis humanæ.

De orthodoxis dogmatibus, librum unum: Doctrina sanctorum conciliorum.

De sectis hæreticorum, libros duos: Mysterium fidei Christianæ.

De unitate charitatis, librum unum: Institutio vitæ communis.

De amore, librum unum: Fortis est, ut mors, dilectio.

De sacerdotio Joannis Hircani, librum unum: Genus magni Herodis.

De eruditione Giraldi, librum unum: Opus tuum, archidiacone, quod.

Sermonum triginta trium, librum unum: Candidiores nive, nitidiores.

Sæpe historiis Regum, libros quatuor.

Contra Henricum Wintoniensem, librum unum.

De commendatione virginitatis, librum unum.

De angeli nuntio, librum unum.

De cruce, librum unum.

De mythologia, librum unum.

Carmen devotionis, librum unum.

Epistolarum librum unum. Et alia multa.

Hactenus scripta, quæ sola Balduinum insignem virum, vel si cuncta alia defecissent, facile nobis probant.

Præcipua sunt quæ primo loco referuntur, et quæ nunc in lucem edimus: scilicet Sermones, seu potius tractatus diversi, quorum primus hoc habet initium, Sacramentum Dominici corporis et sanguinis. Sequitur liber De commendatione fidei; demum opus De corpore et sanguine Domini, quod Bartholomæo Oxoniensi Mæcænati suo nuncupavit. Falluntur autem qui quasi diversorum opusculorum principia ponunt verba, Magnum et profundum, etc., et ista Reverenda nomina, etc., cum hæc sint verba præfationis, illa autem initium libri seu tractatus præfationem sequentis. Habentur autem hæc opuscula in Claravallensi bibliotheca, excepto illo quod est De commendatione fidei, quod in Longi-pontana cum aliis habetur, elegantii characterè exaratum.

BALDUINI

CANTUARIENSIS ARCHIEPISCOPI

TRACTATUS DIVERSI.

TRACTATUS PRIMUS.

DE SANCTISSIMO SACRAMENTO EUCHARISTIÆ.

Sacramentum Dominici corporis et sanguinis pro sua dignitate et reverentia dignum est a dignis digne tractari, digne confici, digne percipi, digneque dispensari. Magna et inæstimabilis est dignitas hujus sacramenti; et quis poterit ad eam? Magna est supra omnem modum intelligentiæ nostræ, supra omnem mensuram capacitatis nostræ. Magnum est utique pretium mundi, pretium sine pretio, pretium impretiabile, quod nulla æstimatione taxari potest. *Magnum, inquit Apostolus, pietatis sacramentum, quod manifestatum est in carne, justificatum est in spiritu, apparuit angelis, prædicatum est gentibus, credendum est in mundo, assumptum est in gloria (1 Tim. iii).* Sacramentum hoc sacrificium est veritatis: nil in eo fictum, nil in eo simulatum, nil fucatum, nil magicis præstigiis adumbratum, sed vera sinceritas, et sincera veritas: veritas in eo quod patet, veritas in eo quod latet. Patet visibilis et vera species panis (1). Ante consecrationem quidem est ibi vera substantia panis: sed in consecratione potenti vir. u e verborum transsubstantiatur et mutatur in veram carnem Christi; post consecrationem totus Christus sub specie visibili absconditus est, qui posuit tenebras latibulum suum. Ad quem propheta loquitur dicens: *Vere Deus absconditus tu es, rex Israel Saluator (Isa. xlv).* Absconditus fuit Christus ab initio in sinu Patris; absconditus fuit post idem in forma servi, quam assumpsit; absconditus est et

nunc in sacramento, quod ipse instituit. Absconditum in sinu Patris fides invenit; absconditum in homine fides nihilominus invenit, invenit et ipsa fides in sacramento absconditum. Magna virtus fidei magnam habet familiaritatis gratiam apud Deum. Ubi ubi invenerit, accessum habet ad eum, et quodam domestico familiaritatis ausu ipsa penetralia ipsumque cubiculum irrumpt. Non arcendam se putat ab iis qui custodiunt atrium, non ab ostiariis, non a cubiculariis: securam ingreditur, et mysteriis consiliorum Dei confidenter, sed reverenter, sese adjungit. Et quid mirum, si Deus consilia sua fidei fidelium suorum committit? Nonne reges et principes populorum fidelibus suis consiliorum suorum mysterium communicant? Fidelis est Deus et absque iniquitate (*Deut. xxxii*); et fideles amici sine iniquitate, qui fidem sibi servant et in fide serviunt. Omnia opera ejus in fide (*Psul. xxxii*); et absque fide impossibile est ei placere aliquid (*Hebr. xi*). Tentat autem Deus fideles et electos suos, ut inveniat eos dignos se. Tentat et fidem eorum, tentat et spem, tentat et dilectionem. Sed de fide nunc agit, quæ multis modis a Deo tentatur, et in hoc sacramento maxime ad probationem exercetur. Decrevit Deus æterno consilio in morte unigeniti Filii sui mundum salvare, et in mundum Salvatorem et salutem mittere, nec aliam salutem quam ipsum Salvatorem. Quod decrevit, hoc et promisit. et consi

(1) *Adde, latet verum corpus et sanguis Christi.*